

Ìyípadà

Ẹ̀sìn ni ètò ìgbàgbọ̀ tàbí ìjọ̀sìn èyíkéyíí. **Ìyípadà** jẹ́ ìgbàgbọ̀ nínú ìmò nípa ìdàgbàsókè dídédé tàbí ìgòkè àwọn ẹ̀dà alààyè gíga láti àwọn irú tí ó rọ̀rùn tàbí àwọn irú tí ó rẹ̀lẹ̀. Èyí ni ìlànà dídíjù tí a fi gbàgbọ̀ pé àwọn ẹ̀dà alààyè ti bèrẹ̀ sí í gbé lórí ilẹ̀ ayé, tí wọn sì ti yípadà ní ìrísí àti ìṣẹ̀ sí onírúurú ẹ̀ranko àti ewéko, àti àwọn irú ẹ̀dà alààyè tuntun.

Èrò náà pé àwọn ènìyàn tí ó wà nínú ẹ̀dà alààyè lè yípadà láti iran dé iran sí onírúurú ènìyàn ni a ti dábaà leraléra láti ìgbà tí a ti kọ̀ itàn àwọn èrò sílẹ̀. Wọn kọ̀ ọ̀ nínú ìmò ọ̀gbọ̀n orí Gíríkì ìgbàni, (400 BC) ọ̀gbọ̀n wọn kò gbìyànjú ìlànà sáyẹ̀nṣì títí di ọ̀rúndún 18. Láti ìgbà náà lọ sí ìmò tó kún rẹ̀ré nípa àwọn ẹ̀dà alààyè àti àwọn ohun ìfómọ̀lẹ̀ tí ó fà mọ̀ra. Jean Baptiste de Lamarck, ní ìbèrẹ̀ ọ̀rúndún 19, jiyàn pé àwọn àpẹ̀rẹ̀ ifarajọ̀ra tí a rí nínú onírúurú ẹ̀dà fi iran kan hàn. Fún àpẹ̀rẹ̀, àwọn kinniún, Ẹ̀kùn, àti àwọn ológbò mìíràn lè ti ní baba òlá kan náà.

Charles Darwin nínú iwé rẹ̀ tó lókikí "On the Origin of Species by Means of Natural Selection" ní ọ̀dún 1859, ó sọ̀ pé ìyàtò láàárín àwọn ọ̀mọ̀ àti àwọn ọ̀bí kì í ṣe nítorí àyíká nikan, ọ̀gbọ̀n ó jẹ́ ohun tí a lè jogún. Ó kíyèsí àṣàyàn àdánidá, tí ènìyàn ṣe, gégé bí ó ti rí nínú àwọn ẹ̀ranko oko, àti nígbà tí àyíká bá yípadà, ó lè yí àwọn ànìmọ̀ ẹ̀ranko náà padà sí àwọn ànìmọ̀ tí ó wù ú. Ìwàláàyè àwọn ènìyàn tó tó yóò yorí sí àtúnṣe gbogbo ènìyàn lápapọ̀, tàbí yóò yorí sí iparun. Nítorí náà, gégé bí Darwin ti sọ̀. ẹ̀kó, ìdàgbàsókè bèrẹ̀ nípasẹ̀ yíyàn àdánidá ti àwọn ènìyàn tí a ti mú ara wọn báramu láti ọ̀pọ̀ iran.

Léyìn náà, Gregor Mendel ṣàwárí Genetics àti pé jínì tí a jogún n ọ̀ṣẹ̀ ní ọ̀nà ìṣirò àti àṣọ̀télẹ̀. Áwárí àwọn ìyípadà tí yóò ṣẹ̀lẹ̀ láìròtélẹ̀ mú kí 'àṣàyàn àdánidá', iye ni, ìdàgbàsókè tí a darí nípasẹ̀ ìlera adaptive, di ohun tí àwọn onímọ̀ nípa ìyípadà ara ẹ̀ni dínkù sí ipa kékeré.

Ọ̀pọ̀lopo bẹ̀rẹ̀ sí ìgba ẹ̀kó ìdàgbàsókè gégé bí ọ̀tító, nígbà tí àwọn èrò nípa ìlànà ìṣẹ̀dálẹ̀ n bá a lọ láti máa jiyàn lórí àti láti tún ṣe àtúnṣe sí i. Ìmò nípa ìdàgbàsókè ara rẹ̀ n yí padà!

Àwọn kan wà Àwọn ìbèèrè pàtàkì tí wọn kò dáhùn àti àwọn àìsí àwọn ohun tó hàn gbangba nínú ẹ̀kó náà. Láàrin àwọn tó wọ̀pọ̀ jùlọ̀ ni àìsí àkọ̀sílẹ̀ àwọn ohun tó wà nínú ...

Kí Charles Darwin tó dé, ọ̀pọ̀lopo ènìyàn ní iwò ọ̀rùn, títí kan ọ̀pọ̀ àwọn onímọ̀ sáyẹ̀nṣì, ló gba ẹ̀kó ìṣẹ̀dà ní ọ̀nà kan. Charles Darwin fi ìgbàgbọ̀ hàn nínú Bíbélì rẹ̀ ní àwọn ọ̀jọ̀ ìkẹyìn ìgbésí ayé rẹ̀. Lady Hope, Northfield, England jẹ́ ọ̀bìnrin kan tí ó sába máa n tọ̀jú rẹ̀ légbẹ̀ ibùsùn rẹ̀ kí ó tó kú. Ó wọ̀ inú yàrá rẹ̀, ó sì rí i tí ó n ka iwé Héberù. Ó tọ̀ka sí àwọn èrò tó lágbára tí ọ̀pọ̀ ènìyàn sọ̀ nípa itàn Ìṣẹ̀dà, àti bí wọn ṣe tọ̀ka sí àwọn orí Ìṣáájú nínú iwé Jénésìsì. Ó dà bí ẹ̀ni pé ó ní ìbànújẹ̀, ìka ọ̀wọ̀ rẹ̀ n mì tìtì pẹ̀lú ìbèrù, ọ̀jú ìrora sì bo ọ̀jú rẹ̀ bí ó ti n wí pé, "Ọ̀dọ̀mọ̀kùnrin ni mí pẹ̀lú Àwọn èrò tí kò ní ìpìlẹ̀. Mo ju àwọn ìbèèrè sílẹ̀. àwọn àbá, n ṣe kàyéfi ní gbogbo ìgbà nípa ohun gbogbo. Ó yà mí lẹ̀nu pé àwọn èrò náà dà bí iná òlá. Àwọn ènìyàn fi wọn ṣe ẹ̀sìn kan."

(Àkọ̀sílẹ̀ yí wà nínú "Àwọn ohùn láti etí ayérayé" láti ọ̀wọ̀ John Myers tí Barbour & Co. Uhrichsville, OH. 44683 tẹ̀ jáde)

Apá miíràn tó tún lágbára jù nínú Ìmò Ìṣẹ́dà Ẹ́dà ni ilànà pé iran aláìgbàgbọ́ ló dá ayé sílẹ̀. Àwọn aláìgbàgbọ́ nínú Ọ̀lórùn ni wọn fipá mú láti tèsíwájú nínú èkọ́ yìí, bó tilẹ̀ jẹ́ pé a kò le fi hàn. Ìpilẹ̀ṣẹ̀ ìgbésí ayé di ọ̀rò pàtàkì nínú ìkẹ́kọ́ àwọn èkọ́ tàbí ẹ̀sìn tí ó dá lórí ìgbàgbọ́.

Báwo ni ẹ̀mí ẹ̀ wá láti inú àwọn kẹ́míkà tí kò ní ẹ̀mí? Èyí ẹ̀ pàtàkì, síbèsíbẹ̀tí a kò tfi fi ẹ̀rì hàn Ìṣòro. Báwo ni àwọn jínì ẹ̀ bèrẹ̀? Níbo ni DNA ti ẹ̀tò ara rẹ̀ ní irú àwọn ilànà dídíjù bẹ̀ẹ̀? Báwo ni ètò iṣan ara ẹ̀ ẹ̀tò àti ẹ̀ idàgbàsókè rẹ̀? Ẹ̀làyé bí ojú, etí, itọ̀wò, àti onírúurú ẹ̀yà ara miíràn ẹ̀ rí, àwọn ẹ̀yà ara, egungun, kíndínrín, irun, awọ ara, eyín, ọ̀ógùn, ifowókàn, iṣòkan gbogbo nńkan wònyí, àti ọ̀pọ̀lo. Báwo ni iṣẹ́ ọ̀nà ẹ̀ wà láìsí olùṣètò? Njẹ́ ó bọ̀gbọ̀n mu láti gbà pé irúkèrúddò ló fa irú iṣètò tó ga bẹ̀ẹ̀? Njẹ́ a gba Ẹ́kọ́ Ìṣẹ́dà Ẹ́dà nítorí pé a kò fẹ́ gbàgbọ́ pé Ẹ̀lédàà kan wà, níwọn ìgbà náà a ní láti fi ara wa fún àwọn ọ̀fin àti ohun tí Ó n retí fún wa?

Gbogbo àpẹ̀rẹ̀ ìṣẹ́dà tí a dábaà kò tó láti fi èkọ́ náà hàn. Àwá rí lórí àkókò sába máa n tọ́ka sí ìṣẹ́dà, ó sì n fi àiṣeéṣe ìṣẹ́dà hàn.

Tí idàgbàsókè bá jẹ́ ọ̀ótọ́, tí ènìyàn sì wá láti inú ilànà idàgbàsókè láti àwọn ipele isàlẹ̀,

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò pa iyé ẹ̀yẹ ẹ̀yẹ ọ̀dòdó mọ́ dípò kí a máa wà ní ìhòhò, tàbí kí a pa ìmòlára ẹ̀yẹ ọ̀jò kan mọ́ tí iyé rẹ̀ n jàbọ́ kíákíá láti bá iyípadà nínú ooru mu?

Kí nìdì: Njẹ́ a pàdánù ìmòlára gbígbọ́ tí a gbọ́ pé robin ní?

Kí nìdì: Ẹ̀ o kò ní ríran bí idì, dípò kí o máa wọ àwọn gílààsì?

Kílódé? Ẹ̀ a kò ríran nínú òkùnkùn?

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò ní ọ̀órùn bí ti ajá tàbí béàrì tó lè gbòòrùn ọ̀únjẹ́ ní máìlì kan?

Kí nìdì: Ẹ̀ a ti fi kọ́mpàsì tí a kọ́ sílẹ̀ tí ọ̀pọ́ irú ẹ̀yẹ́ máa n ló láti sí lọ sílẹ̀ tàbí láti wá ilé?

Kí nìdì: Ẹ̀ o kò ní ewéko tí ó lè gbá ilẹ̀ àti òkúta tàbí ikùn ẹ̀lẹ̀dè tí ó lè jẹ́ idòtí láìsí àlẹ́ébù kankan? Àwọn ajá, àwọn ẹ̀yẹ́, àti àwọn ẹ̀yẹ́ idì lè jẹ́ òkú àwọn nńkan tí ó ti di ẹ̀lẹ́gbìn.

kilode ti Njẹ́ èyí kò ní jẹ́ àhfaàní nínú wíwà láàyè àwọn tó lágbára jù?

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò lè gbé ẹ̀rù wa ní ilópo ogóji bí èèrà?

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò lè lúwẹ́ lábé omi mọ́?

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò ẹ̀ ohun tí a lè ẹ̀ láti mú kí ọ̀kọ́ ojú omi squid máa rìn, dípò kí a máa gun kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ tàbí kí a máa ẹ̀ àwọn ọ̀kọ́ ayókẹ́lé?

Kí nìdì: Ẹ̀ a kò í sárá bí egbin, tàbí kí a gun òkè bí ọ̀kẹ́rẹ́ tàbí ọ̀bọ́?

Tàbí

kilode ti Ẹ̀ a kò yẹ́ kí a nílò ọ̀kùnrin àti obìnrin nínú ìbímọ́, báwo sì ni èyí ẹ̀ lè ẹ̀lẹ̀?

Kílódé? Ẹ̀ a ó yàn láti fi ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn ohun tó n ẹ̀ wá lánfaàní sílẹ̀ fún àwọn baba ríla wa, kí a sì ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ láìsí wọn nísinsinyí, nígbà tí a ẹ̀ lè lo àwọn wònyí fún iwàlààyè wa?

Àwọn ibeèrè àtíjọ́ kan wà tí ilànà Ìṣẹ́dàlẹ̀ kò lè dáhùn, nítorí pé ìṣẹ́dàlẹ̀ kò ẹ̀lẹ̀. Àwọn ànìmọ́ àti àwòrán wònyen nílò ẹ̀lẹ́dàá láti yan àwọn ànìmọ́ tí a nílò láti mú inú Rẹ̀ dùn, ó sì ẹ̀ àwòrán ọ̀pọ̀lo wa, àwọn ẹ̀yà ara iṣẹ́, ẹ̀jẹ́ àti ètò iṣan ara wa, àwọn ẹ̀yà ara wa, ọ̀kàn àti ẹ̀dọ̀fóro wa, àti àwọn miíràn

Àwọn kúlẹkúlẹ tí a kò tī rí. Àwá rí DNA tuntun yí ti bèrè sí í şàlàyé bí a şe şe ètò Ìşèdá àwọn ohun aláàyé. Şùgbò n báwo la şe şètò ara wa? Kí ló dé tí a kò fi rántí bí a şe şe é?

Báwo la şe mò pé ìwòn otútù ara wa gbòdò ju ìwòn 96 Fahrenheit lọ tàbí a ó wọ inú hypothermia, tí ìwòn otútù tí kò bá sì tó ìwòn 106 tàbí kí oṣoṣo wa má şişè dáadáa?

Àwọn agbègbè kan wà tí àwọn olùgbèjà Ìşèdálè ayé sọ pé àwọn jẹ onímò sáyènsì. A lè fi ìmò sáyènsì tòótó hàn, Ìşèdálè ayé kò lè şe é. Ó dá lórí ìgbàgbò, ó sì ti di èsìn tí kò ní Ọlórùn.

Tí Ìşèdálè bá jẹ òótó, níbo ni ìwàláàyé ti wá, báwo ló sè şe bèrè? Báwo ni ilè ayé şe di àyíká tó rọrùn tó şe pàtàkì fún itójú ìwàláàyé? Kí ló dé tí gbogbo onírúurú èdá kò fi di àwọn ìrísí tó pò sí í? Kí ló dé tí a fi ní àwọn ìrísí ìgbésí ayé tó rọrùn? Báwo ni oṣoṣo şe di èyí tó díjú tó bèè, láísí olùşètò? Níbo ni èrì wà pé iyípadà láti irú èdá kan sí òmíràn ti wà? Èrì àwọn ohun Ìşèdá fihàn pé gbogbo èdá kò ní baba níla kan náà!

Ìwádí sáyènsì n béèrè pé kí a lè fidí àwọn àbájáde ìwádí rẹ múlè nípa şişe àyèwò lèkòkòkan. Àwọn ilòşiwájú nínú sáyènsì bíi Ìşègùn, ààyé, àti kòṅpútà hàn gbangba nínú bí ìgbésí ayé wa şe n pò sí í, bí a şe n fi àmì wa sí oşùpá, àti bí a şe n gbé ìbánisòrò lórí ìkànnì ayélujára.

Àwọn olùwádí nínú èka Ìşèdá ti şe àwá rí diè nípa ohun tí ó ti wà tẹlè, şùgbò n wọn kò lè fidí àwọn èkọ tàbí ìpilèşè àwọn ohun tí èkọ náà dá lé lórí múlè. Àwọn kan tilè gbà pé wọn n fojú fo àwọn òtító gidi àti yíyí èkọ náà padà láti bá àwọn ìwífún tí a yàn mu. Láika àwọn oṣoṣo ìjìnlè tí kò bá ìmò sáyènsì mu wònyí, Ìmò Ìşèdá Ìşèdá n bá a lọ ní àwọn ilé iwé àti àwọn iwé ikékò ní gbogbo ipele èkọ. Àwọn iwé gbédègbéyò tún n kòwé nípa Ìşèdá gégé bí òtító. Kò sí àwọn òtító ìmò sáyènsì tí a ti fidí múlè tí ó tako àkòşilè Bíbélí nípa Ìşèdá.

Èkọ ayé dá lórí èrò èdá èniyàn, pé kò sí Ọlórùn, tàbí tí ó bá wà, kò şe pàtàkì. Àwọn ilàna Ìşèdá n şişe lówólówó, wọn sì tó láti şàlàyé gbogbo onírúurú ohun aláàyé tó wà lóní. Ní àwọn ibi kan, ó lòdì sí òfin láti gbìyànjú láti kòni ní ohunkóhun yàtò sí idàgbàsókè.

Ìgbàgbò nínú Èkọ Ìşèdálè ni ipilè òpòlòpò işòro ní ọrúndún tó kojá. Èdá èniyàn kò gbàgbò Ọlórùn, ó sì gbé èniyàn ga gégé bí èdá tó ga jùlọ ní àgbáyé. Báwo la şe lè dá àwọn èdá miíràn lójú? Pílánètì wa jẹ apa kékeré kan nínú àgbáyé. Èkọ Ìşèdálè kòni pé èniyàn jẹ ẹranko miíràn. Tí èniyàn bá jẹ ẹranko tí kò ní agbára gíga, nígbà náà yòò máa hùwà bí ẹranko. Èkọ Ìşèdálè n şètiléyìn fún iwà rere “àgbàlá”, èyí sì ni ohun tí wọn n kọ àwọn omọ wa lóní! Èkọ Ìşèdálè kò gbé àlàáfíà lárugè ní ayé, şùgbò n ó n mú ẹmì ìmọtara-ẹni-nikan jáde, ẹmì ni àkókó, gbogbo èniyàn sì jẹ mí ní gbèsè. Ogun àti ijà, ifékúfẹ, àti ipàniyàn jẹ àbájáde àwùjọ aláìgbàgbò, kò sì sí ẹni tó dára jù, òpòlòpò èniyàn sì n pa ohun tí wọn ní run nípasè irú iwà yí. Èsìn tó n dáhùn sí agbára gíga n yorí sí àwọn ilé iwòsàn, àwọn ilé itójú àwọn arúgbó, àwọn ilé itójú àwọn omọ aláinibaba, àti àwọn àjọ àhàfàni àwùjọ, wọn sì n wá àlàáfíà. Ipàniyàn púpọ ti wópọ ní àwọn orílẹ-èdè Kòmúnìsì, àwọn orílẹ-èdè aláìgbàgbò fún àhàfàni àwọn tó wà ní agbára.

Ní Orílẹ-èdè Améríkà, a ti fi idí rẹ múlè nínú iwé òfin pé ijọba kò gbòdò gbé èsìn kankan kalè, síbè ó ti fi èkọ nípa Ìşèdá kalè gégé bí òótó, kò sì ní gbà kí àwọn èkọ miíràn tó dá lórí ìgbàgbò bíi Apeṛẹ Onímò. Àwọn ilé iwé àti àwọn olóótú iwé iròyìn sọ pé Ìşèdá jẹ sáyènsì, ó sì ti fara da idánwò àkókò àti ìwádí. Ó jẹ sáyènsì àşejù nítorí pé a kò lè fi idí rẹ múlè, ó sì jẹ ìgbàgbò tirè. Àwọn tí wọn mẹnù ba àwọn èkọ ìgbàgbò miíràn bíi Apeṛẹ Onímò nípa Ìşèdá ni a n fi şe yèyè tí a sì n fojú fo. Àwọn olóótú n wàásù pé Ìşèdá jétí a kò lè sé ní tí ìmò-èrọ imọ-jinlẹ

Èrò tó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì sí ọ̀yẹ̀ bí ìgbésí ayé lórí ilẹ̀ ayé yíí lóníí ẹ̀ di ohun tó jẹ́, a sì gbòdò kọ̀ àwọn ọ̀mọ̀ wa. Ọ̀rọ̀ náà 'empirical' túmọ̀ sí "gbígbé lórí ìrírí tàbí àkíyèsí nìkan, láìlò ìmọ̀ sáyẹ̀nì tàbí ẹ̀kọ̀, tàbí tí ìrírí tàbí àyẹ̀wò bá yọ́rì sí tàbí tí a darí rẹ̀." (American College Dictionary) Bó tilẹ̀ jẹ́ pé àwọn àyẹ̀wò kan jẹ́ apá kan nínú Ẹ̀kọ̀ Ìyípadà Ẹ̀dá, ó sì dá lórí àkíyèsí onímọ̀-ẹ̀rọ̀, kì í ẹ̀ ọ̀títọ̀. Ìmọ̀ràn tí a "fà jáde láti inú aféfé" tí a sì kọ̀ gégé bí ọ̀títọ̀, kò sọ ọ̀ di ọ̀títọ̀. Gbogbo àwọn olùkọ̀ àti ilé-ẹ̀kọ̀, àní àwọn onímọ̀ sáyẹ̀nì tí wọn ti gbàgbọ̀ pé kò lè sọ ọ̀ di ọ̀títọ̀. A kò lè pinnu ohun gbogbo nípasẹ̀ ìmọ̀ sáyẹ̀nì. O kò lè fi ìmọ̀ sáyẹ̀nì fihàn pé kò sí ètò Ọ̀lọ̀run, o kò sì lè fi ìmọ̀ sáyẹ̀nì fihàn pé ètò Ọ̀lọ̀run wà. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ilàna sáyẹ̀nì kò tìl jẹ́ ẹ̀rì. Nítorí pé a gba ilàna kan mọ̀ra kò jẹ́ kí ó jẹ́ ẹ̀rì tí a lè jiyàn lé lórí. Àwọn ìmọ̀ sáyẹ̀nì ti àkókò yíí lè yípadà bí ẹ̀rì bá ẹ̀ ń pọ̀ sí i, tàbí wọn kò jẹ́ ìmọ̀ sáyẹ̀nì rára. Ìmọ̀ sáyẹ̀nì lè sọ̀ fún wa bí àwọn nńkan ẹ̀ ń ẹ̀sẹ̀ àti bí wọn ẹ̀ wà ẹ̀sẹ̀ kò lè sọ̀ fún wa bí wọn ẹ̀ wá.

Ìlànà Ìşèdálẹ̀ ti ní ipa búburú lórí ìwà ọ̀de ọ̀nì. Ìwà èniyàn kò tìl rí bí ó ti yẹ́ kí ó rí, ẹ̀sẹ̀ látí ìgbà tí Darwin ti kọ̀nì pé èniyàn jẹ́ àbájáde àyíká àti pé kò ẹ̀ onídùúrọ̀ fún ẹ̀ ẹ̀nikòòkan ẹ̀sẹ̀ kò dípò bẹ̀ẹ̀ ó ń gbé àwọn ànìmọ̀ tí a jogún, ọ̀fin kò ẹ̀ pàtàkì mọ̀. Àwọn èrò ìşèdálẹ̀ ti nípa lórí ìwádìí ìpàniyàn tí Nathan Leopold àti Richard Loeb àti Adolf Hitler ẹ̀. Àwọn Kọ̀múnìsì ti gba ìşèdálẹ̀, wọn sì ti ẹ̀sẹ̀ gégé bí ìpilẹ̀ fún èrò wọn nípa ìyípadà nípasẹ̀ ìyípadà àti àwọn ìwà tí kò bá ìsìn mu. Karl Marx sọ̀ pé, "Ìwé Darwin ẹ̀ pàtàkì púpọ̀, ó sì ń ẹ̀sẹ̀ gégé bí ìpilẹ̀ nínú ìmọ̀ ìjìnlẹ̀ àdánidá fún ìjàkadì kílààsì nínú itàn." Àwọn aláìgbàgbọ̀ méjì, Stalin àti Mao, tí wọn tẹ̀lé ẹ̀kọ̀ Marxism ti pa èniyàn ju ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn aşáájú ìsìn lápapọ̀ lọ̀.

Tí èniyàn kò bá ní látí jìhìn fún agbára gíga tàbí ẹ̀dá alágbára, tàbí Ọ̀lọ̀run kan, kò ní ohunkóhun látí gbé ìwà rere kalẹ̀, kò sì ní idí látí bìkítà nípa ohunkóhun bí kò ẹ̀ iwàláàyè tirẹ̀ fúnra rẹ̀. A kò ní lè kọ̀ àwùjọ̀ kan ẹ̀sẹ̀ kò a ó dàbí àwọn abàmi, olúkúlùkù fún ara rẹ̀, a kò sì lè kọ̀ ohunkóhun.

Tí ẹ̀mí bá wá látí inú ohun tí kì í ẹ̀ ẹ̀mí, níbo ni àwọn nńkan wọ̀nyẹ̀n ti wá? Tí àwọn kẹ̀míkà bá wà látí bẹ̀rẹ̀, orísun wo ni wọn ní? Wọn kò lè yípadà látí inú ohun tí kò sí ní orísun agbára kan. Gbogbo nńkan ní agbára nínú wọn, yálà agbára ìbílẹ̀ tàbí agbára ìbílẹ̀. Agbára wà ní oríşiríşì ìrísí tí tí kan ẹ̀rọ̀. oorú. kẹ̀míkà. Ẹ̀rọ̀ iná mànàmaná, itànşán, átómíki, àti bóyá àwọn mիրան tí a kò tìl şàwárí. Gbogbo ìrísí agbára ni a lè yípadà nípasẹ̀ àwọn ilàna tó yẹ̀. Nínú ilàna ìyípadà, agbára ìbílẹ̀ tàbí agbára ìbílẹ̀ lè jèrè tàbí kí a sọ̀nù ẹ̀sẹ̀ kò àpapọ̀ méjèjèjì náà dúró gégé bí ọ̀kan. Agbára lè yí ìrísí rẹ̀ padà ẹ̀sẹ̀ kò kì í ẹ̀ iye rẹ̀. Nńkan kan gbòdò wà níbẹ̀ kì nńkan lè yípadà látí inú rẹ̀. Níbo ni agbára yẹ̀n ti wá?

Ìşòro ti Ìmọ̀ Ẹ̀dá Ìşèdálẹ̀ jẹ́ ìbèèrè tí a kò dáhùn nígbà gbogbo ti "níbo ni èyí ti wá?" Bíbẹ̀lì ní àwọn idáhùn díẹ̀ nípa ibi tí àwọn nńkan ti wá. **Héberù 1:10-13**, "àti ìwọ̀, Olúwa ní àtètèkọ̀şẹ̀ fi ìpilẹ̀ ayé lélé, àwọn ọ̀run sì ni ẹ̀şẹ̀ ọ̀wọ̀ rẹ̀. Wọn yóò paré, ẹ̀sẹ̀ kò ìwọ̀ yóò wà; wọn yóò sì dàgbà bí ìaşọ̀; bíiAago Ìwọ̀ yóò ká wọn mọ̀, a ó sì yípadà wọn." NKJV

Bíbẹ̀lì sọ̀ pé nńkan kan wà níbẹ̀. Ó sọ̀ pé yóò di arúgbó. Ọ̀fin mիրան ti fisiksi sọ̀ pé àgbáyé ní ìtẹ̀sì látí jẹ̀rà. Ìwọ̀n ìjẹ̀rà máa ń yàtọ̀, ẹ̀sẹ̀ kò sí ohunkóhun látí ìgbà tí èniyàn ti şubú, dípò bẹ̀ẹ̀ àwọn nńkan ń burú sí i. Tí o bá gbé ọ̀kọ̀ ayókélẹ̀ sí àgbàlá tí o sì fi sílẹ̀, láìpẹ̀ kò ní ẹ̀sẹ̀, àwọn taya yóò rò, kì àwọ̀ sì ti di ipata... Şé gbogbo rẹ̀ ló ń tún ara rẹ̀ ẹ̀?

Ó jé ohun tó yani lẹnu pé gbogbo àwọn ọlájú igbàani ló sọ pé ọlórun kan wà, lẹyin náà àwọn kan dàmòràn ìṣẹ̀dálẹ̀, ṣùgbón láipé yíi ni ẹ̀kọ̀ yíi ti di ohun tó gbajúmò. (Ní ìbẹ̀rẹ̀ ọ̀dún 1800)

̀Njẹ̀ ẹ̀kọ̀ nípa ìṣẹ̀dá ẹ̀dà tí pé tó bí àwọn ìwé Bíbélì? A kọ̀ ìtàn àìlópín ohun èlò sí orí ìtàn ìṣẹ̀dá Bábílónì "Enuma Elish" ní ẹ̀gbẹ̀rún ọ̀dún kí a tó kọ̀ ìwé Jénésìsì.

Bíbélì sọ̀ pé Ọ̀lórún dá ohun gbogbo "ní irú rẹ̀". Àwọn ohun aláàyè ní onírúurú ìrísí, ṣùgbón ìrísí wọn dúró ṣinṣin nínú ìlàn ìran èyíkéyí; ẹ̀lédè sì jẹ̀ ẹ̀lédè, igi óákù sì jẹ̀ igi óákù láti ìran dé ìran. Ìbíṃọ̀ láti ọ̀wọ̀ ènìyàn láti yan àwọn ànìṃọ̀ àti irú kan ṣoṣo ni a lè ṣe lábẹ̀ àwọn ọ̀fin ìbílẹ̀. Ajá tí a tọ̀ dàgbà, tí a bá fi sílẹ̀ fún ìbíṃọ̀, pẹ̀lú àwọn irú mǐràn yòò padà sí "mutt" àtilẹ̀wá ní ìran mẹ̀ta. Ẹ̀yẹ̀ Àdàbà Fantail tí a gbé sókè pẹ̀lú Ẹ̀yẹ̀ Àdàbà Homing tí a tọ̀ dàgbà yòò ṣe bẹ̀, yòò sì padà sí "Ẹ̀yẹ̀ Àdàbà Àpáta" tàbí ẹ̀yẹ̀lé tí ó wọ̀pò.

̀Njẹ̀ àwọn ìyípadà máa n yorí sí àwọn ìṣẹ̀dá tuntun? Rára o, àwọn ìyípadà máa n yorí sí àwọn ìṣẹ̀dá tí kò lágbara, kí í ṣe ìṣẹ̀dá tí ó tóbi jù tàbí tí ó n dàgbàsókè. Àwọn ìṣòro náà kò ní lo, kòdà lẹ̀yin ọ̀dún 150 lẹ̀yin Darwin.

̀Ìṣẹ̀dá tún nílò kí ohun kan wà ní ipò láti ṣẹ̀dá ohun mǐràn, àti pé gbogbo ǹnkan wà ní ìrísí kan, orísun agbára kan, àti irú ọ̀gbón kan. Ọ̀lórún sọ̀ pé Ọ̀un ni orísun náà nínú àwọn ìwé àti àṣà ìṣàájú tí ènìyàn mọ̀. Àwọn orísun ìmọ̀ àtijọ̀ jùlọ̀ àti wíwà ènìyàn padà sí orísun agbára kan tí ó pe ara rẹ̀ ní "ÈMI NI" tí ó fihàn pé Ó ti wà nígbà gbogbo. Ìdáhùn wà tí ìdàgbàsókè kò ní. Bíbélì jẹ̀ ọ̀kan lára àwọn orísun ìwífún nípa ìgbésí ayé àtijọ̀ lórí pílánẹ̀tì yíi àti ní agbáyé tí ó yí wa ká. Kí ni ó sọ̀ àti ṣé ó ṣeé gbékèlẹ̀?

̀Njẹ̀ ohun kan tí a kò lè rí lè hàn? Ọ̀lórún sọ̀ pé ọ̀un kò ṣeé rí, ṣùgbón pé ọ̀un ti "bí" àwòrán fún ara rẹ̀. A lè rí àwòrán náà nípasẹ̀ ohun kan tí ó ní ẹ̀rọ̀ tí ó lè ríran. Àwọn ohun afọ̀jú òkò, tàbí àwọn ohun tí kò ní ojú; nítorí pé wọn kò lè ríran, ṣé èyí tùmọ̀ sí pé kò sí ohun tí a lè rí? Nítorí pé a kò lè rí ǹnkan kan tàbí kí a tilẹ̀ lóye rẹ̀ kò tùmọ̀ sí pé kò jẹ̀ ọ̀tọ̀ tàbí kò sí. Àgbáyé kò yí wa ká ó sì lè wà láísí wa. Ó wà láísí wa kí a tó bí wa, tàbí kí a tó dá irú wa. A lè ka àwọn ìwé ìtàn kí a sì mọ̀ pé ó ti rí bẹ̀.

È jẹ̀ kí a wo àwọn ìwé míṃọ̀, àwọn ìwé àtijọ̀ wònyí, kí a sì wo ohun tí a lè kọ̀ nípa orísun gbogbo ǹnkan yíi! ̀Njẹ̀ a lè mọ̀ nípa Rẹ̀ ní tòótọ̀? **1 Kóríntì 2:6-16**, "Ṣùgbón, àwa n sọ̀rọ̀ ọ̀gbón láàrín àwọn tí ó dàgbà, ṣùgbón kí í ṣe ọ̀gbón ti ayé yíi, tàbí ti àwọn olórí ayé yíi, tí n di asán. Ṣùgbón àwa n sọ̀rọ̀ ọ̀gbón Ọ̀lórún nínú àṣírí, ọ̀gbón ìpamọ̀ tí Ọ̀lórún ti yàn ṣàájú ìgbà gbogbo fún ọ̀go wa, èyí tí kò sí ọ̀kan nínú àwọn olórí ayé yíi tí ó mọ̀; nítorí bí wọn bá mọ̀, wọn kì bá tí kàn Olúwa ọ̀go mọ̀ agbélébùú. Ṣùgbón a kọ̀ ọ̀ pé: Ojú kò rí, etí kò gbọ̀, bẹ̀ ni kò tí ì wọ̀ inú ọ̀kàn ènìyàn ohun tí Ọ̀lórún ti pèsè sílẹ̀ fún àwọn tí ó fẹ̀ràn Rẹ̀. "Ṣùgbón Ọ̀lórún ti fi wọn hàn wá nípasẹ̀ Ẹ̀mí Rẹ̀. Nítorí Ẹ̀mí n wá ohun gbogbo, bẹ̀ ni, àwọn ohun ìjìnlẹ̀ Ọ̀lórún. Nítorí ta ni ènìyàn tí ó mọ̀ ohun ti ènìyàn bí kò ṣe èmí ènìyàn tí ó wà nínú rẹ̀? Bẹ̀ ni kò sí ẹ̀ni tí ó mọ̀ ohun ti Ọ̀lórún àyàfi Ẹ̀mí Ọ̀lórún. àwa Ẹ̀mí kò gbà Ẹ̀mí ayé yíi, bí kò ṣe Ẹ̀mí tí ó ti ọ̀dò Ọ̀lórún wá, àwakí a lè mọ̀ àwọn ǹnkan tí Ọ̀lórún ti fi fún wa lófẹ̀."

"Àwọn ǹnkan wònyí àwakí o sì máa sọ̀rọ̀, kí í ṣe nípa ọ̀rọ̀ ọ̀gbón ènìyàn, bíkòṣe ti Ẹ̀mí Mímọ̀, nípa fifi àwọn ǹnkan èmí wé àwọn ǹnkan èmí, ṣùgbón ènìyàn ti ara kò gba àwọn ǹnkan ti Ẹ̀mí Ọ̀lórún, nítorí wọn jẹ̀ ọ̀mùgò sí i, bẹ̀ ni kò lè mọ̀ wọn, nítorí pé a n wádíi wọn nípa ti èmí. Ṣùgbón ẹ̀ni tí ó jẹ̀ ti èmí n ṣe idájọ̀ ohun gbogbo, ṣùgbón ẹ̀nikẹ̀ni kò n ṣe idájọ̀ rẹ̀ ní ọ̀nà tí ó tọ̀. Nítorí "Ta ni ó ní èrò inú Olúwa láti kọ̀ ọ̀?" àwa ẹ̀ ní èrò inú Kristi."

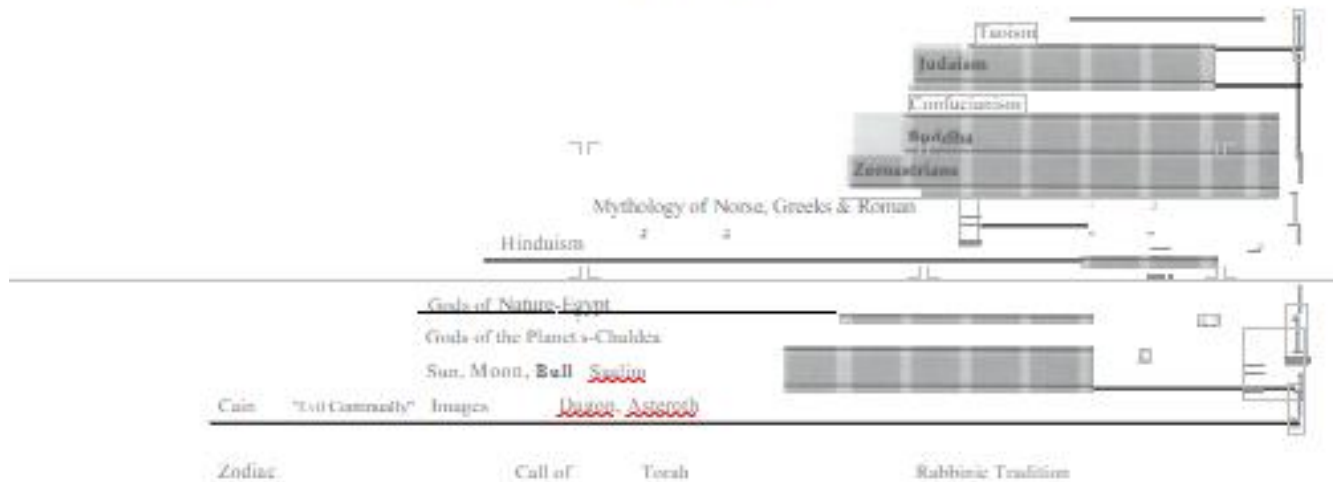
Ọlórún jẹ "ẹni tí a kò lè lóye". **Róòmù 11:33&34**, "Ojìnlẹ ọrọ àti ọgbón àti ìmọ Ọlórún! Ẹ wo bí ìdájọ Rẹ ti jẹ àwárí tó, ọ̀nà Rẹ sì kojá àwárí! Nítorí ta ni ó ti mọ èrò inú Olúwa? Tàbí ta ni ó ti jẹ olùdámòràn Rẹ?"

Kí ló dé tí wọn fi gbàgbọ́ nínú ẹ̀kọ́ nípa ìṣẹ̀dá ayélujára fún ìgbà pípẹ́ láìka àwọn ìṣòro pàtàkì tó ní í ṣe pẹ̀lú ìpilẹ̀ṣe àwọn nṅkan sí? Tí a bá sì gbàgbọ́, ẹ́ ẹ̀yí kò sọ ọ́ di ẹ̀sìn, dípò ìmọ́ sáyẹ̀nsì? Kò pọ̀ndandan láti gbàgbọ́ nínú ìmọ́ sáyẹ̀nsì, a lè fi hàn án nígbà gbogbo. Àwọn ìlànà kan wà nínú ara tí kì í dàgbàsókè ní ìpele díẹ̀. Ètò fún ojú, fún dídì ẹ̀jẹ̀, tàbí fún àwọn ẹ̀rọ bakitéríà àti mólẹ̀kọ̀lù nínú àwọn sẹ̀lì kì í ṣìṣé títí gbogbo ẹ̀rọ náà yóò fi ṣìṣé. Títí tí ẹ̀rọ náà yóò fi parí, kò sí ohun tí a lè yàn nípasẹ̀ 'àwọn ìlànà yíyàn àdánidá'.

Ìfẹ́kúfẹ́ ẹ́ sí ìṣẹ̀dá ayé ti fọ́ wa lójú kúrò nínú ohun tó hàn gbangba pé a dá wa ní àwòrán Ọlórún. Ogun ẹ̀mí pẹ̀lú ẹ̀niyàn tí ó ní òmìnira ìwà rere bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú Ádámù àti Ẹ̀fà nínú ọ̀gbà Ẹ̀dẹ̀nì. Ádámù àti Ẹ̀fà lè yan láàárín rere àti búburú. Nínú ìwé Jóòbù, a kà nípa Ọlórún àti Sátàni, árgẹ̀lì ọ̀lòtẹ̀ kan, nínú ìdíje fún ìwà àti ẹ̀mí Jóòbù. Kódà Jésù, Ọmọ Ọlórún, dojúko yíyàn bí Sátàni ṣe dán an wò, gégé bí a ti kọ ọ́ sílẹ̀ nínú **Lúùkù 4:1-13**. Àpóstẹ̀lì Pọ̀lù kilò fún wa nípa ìjàkadì pẹ̀lú àwọn agbára rere àti búburú nínú **Róòmù 7:15 àti 8:10**. A lè má fẹ́ jẹ́ àwọn aṣojú òmìnira ìwà rere, ṣùgbón a ní àṣàyàn láti ṣe ọ̀nà ẹ̀yíkẹ́yí, yíyàn rere àti búburú, àti ìsìn tí a ó gbàgbọ́.

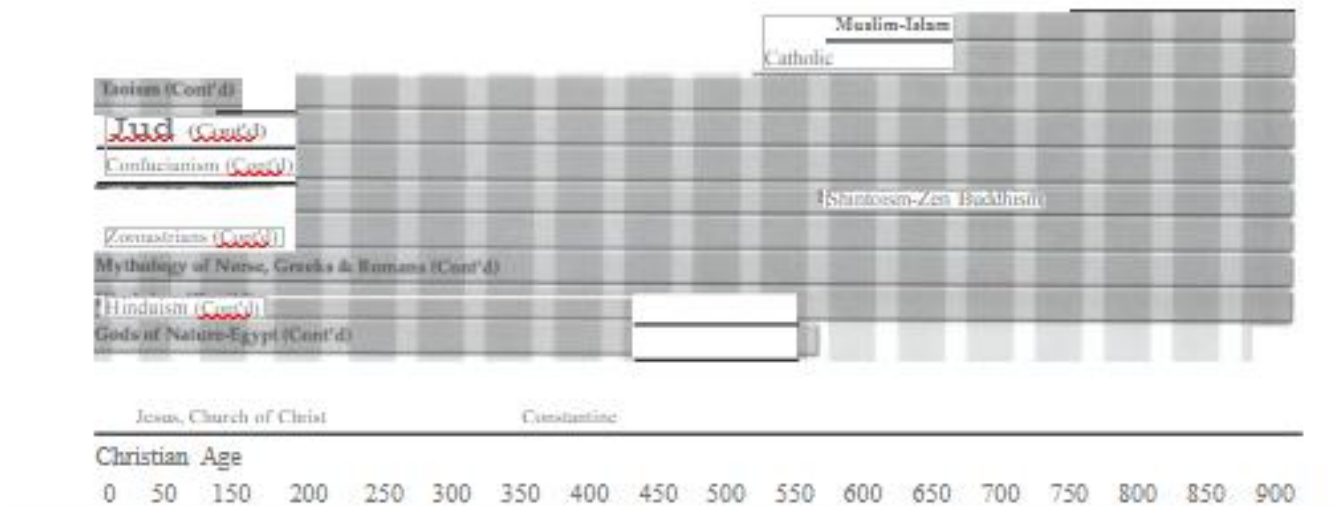
Tí a bá gbàgbọ́ pé Ẹ̀kọ́ Ìṣẹ̀dálẹ̀ Ayélujára kò sí ìdí fún ìkẹ́kọ̀ síwájú sí i nípa ẹ̀sìn, nítorí pé tí kò bá sí Ọlórún tàbí ẹ̀lẹ̀dàá, a kò ní nílò láti mọ́ ìdí tí Ó fi dá wa tàbí ohun tí Ó fẹ́ lówọ́ wa. Tí ó bá sí iyèmẹ̀jì pé ìtànṣán jẹ́ òótọ́, tàbí ó ṣeé ṣe kí ẹ̀lẹ̀dàá kan wà, yóò dára láti tẹ̀lẹ̀ ìbálò Rẹ̀ pẹ̀lú aráyé láti ìbèrẹ̀ títí di òní. A ó tún ní láti mọ́ bí ẹ̀niyàn ṣe bá Ọlórún lò, àti àwọn nṅkan mìíràn tí ó ju agbára ẹ̀dá lọ, láti mọ́ ipa ọ̀nà òtítọ́ àti àṣìṣe nínú ìsìn. A ó ṣe ẹ̀yí nípa lílo àkókò tí ó ní fi àwọn ìsìn àti ìpilẹ̀ṣe wọn hàn.

RELIGION TIMELINES A Year BC

	Enoch	Noah		Abraham	Mosaic Age												
Creation	6000	5000	4000	3000	2000	1000	900	800	700	600	500	400	300	200	100	50	0

Year AD

Christian Age	0	50	150	200	250	300	350	400	450	500	550	600	650	700	750	800	850	900
---------------	---	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Religion Timelines B

